

Portret dziecka w literaturze i sztuce - przykłady, opracowanie

Dzieci bardzo często pojawiały się w utworach literackich i dziełach plastycznych. Losy niektórych z nich ukazane zostały w sposób budzący radość i uśmiech, inne zaś dostarczały smutku i wzruszeń.

Cały cykl „Trenów” Jana Kochanowskiego poświęcony jest jego przedwcześnie zmarłej córce, Urszuli. Była to nowość wśród literatów, ponieważ wcześniej treny pisano jedynie na cześć kogoś sławnego lub zasłużonego.

Te żałobne utwory są niesamowitą opowieścią o ogromnym smutku i bólu ojca po stracie dziecka. Poznajemy dzięki nim postać małej Urszulki i dowiadujemy się, jakim była dzieckiem. W „Trenie VIII” poeta wspomina córkę i wychwala jej przymioty. „Tyś za wszystkie mówiła, za wszystkie śpiewała”, „Nie dopuściłaś nigdy matce się frasować, ani ojcu myśleniem zbytnim głowy pasować”. Dziewczynka była bardzo żywa, radosna i spontaniczna. Dla rodziców stała się prawdziwą pociechą, bo dzięki niej zapominali o swoich kłopotach. W „Trenie XII” podmiot liryczny także wspomina swoje dziecko i wyraża ogromny żal: „Dobrowolne, układne, skromne i wstydlive” – tak Kochanowski opisuje zmarłą córkę. Świadczy to o wielkiej miłości, a jednocześnie ogromnej tęsknocie. Ten renesansowy poeta był pierwszym twórcą, który tak wspaniale wykreował portret dziecka, mimo iż odeszło ona ze świata.

Prawdziwymi mistrzami w przedstawieniu dzieci byli pozytywści. Janko Muzykant to bohater noweli Henryka Sienkiewicza. Chłopiec pochodził ze wsi i żył w bardzo ubogiej rodzinie. Uwielbiał muzykę, a jego największym marzeniem było posiadanie prawdziwych skrzypiec i granie. Nikt jednak go nie rozumiał, on sam nigdy nie wspominał o swojej pasji. Skrycie wyobrażał sobie, że gra, tak pięknie jak szumiący wiatr. Historia bohatera kończy się tragicznie, bo zostaje on oskarżony o włamanie i chęć kradzieży. Dostaje baty różgą, a w konsekwencji umiera. Janko jest przykładem nierozumianego artysty, który zostaje wykluczony przez społeczeństwo.

Podobną postać ukazuje nowela Bolesława Prusa pod tytułem „Antek”. Bohater ma zdolności manualne, potrafi wspaniale rzeźbić w drewnie. Matka uważa go jednak za odmieńca i wysyła do rozmaitych robót. Nikt nie docenia talentu Antka, dlatego w końcu chłopiec wyrusza w świat, by znaleźć swoje miejsce.

Także sztuka na przestrzeni wieków ukazywała wspaniałe dziecięce kreacje. Myślę, że uwagi wart jest obraz Jana Matejki „Jan Kochanowski nad zwłokami Urszulki”. Na obrazie widzimy zmarłą dziewczynkę i pochylającego się nad nią ojca. Na jego twarzy maluje się rozpacz, natomiast Urszulka jest piękna i spokojna. Ma na sobie białą szatkę, co symbolizuje niewinność. W ręku trzyma krzyżyk, a na głowie ma wianuszek.

Dzieci malował także Stanisław Wyspiański. Jest on autorem wielu portretów, między innymi „Helenki”, „Chłopca z kwiatami” czy „Portretu dziewczynki”. W swoich obrazach Wyspiański stosował ciepłe barwy, które oddawały dziecięce piękno. Często postaci mają dodatkowe przedmioty, jak kwiaty czy kapelusze, co uzupełnia kompozycję dzieła.